

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput X. Bona derelicta fiunt primo occupantis: secùs bona vacanta, &
incerta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

sunt. Hodie (inquit Author supplementi Neesen de jure & justit. tr. 1. q. 4. dub. 2.) auri argentique fodinæ inter regalia computantur, & inventos thesauros fiscus sibi applicat, præsertim in loco, aut via publica repletos; quamvis ex consuetudine dominus territorii illos sibi in solidum vendicare soleat. Alii dicunt, quod in Gallia quidem thesauros ex integro Regi adjudicandos Procurator regius concludit; sed in Belgio nostro fiscus, & dominus loci, nullum speciale jus habent in thesauros: cum nullius Principis Edictum, aut Constitutio de eo reperitur: juxta commune proinde jus, seu Romanum, ibi est procedendum. Sylvester etiam dicit, illam Galliarum, seu locorum nonnullorum consuetudinem in conscientia non ligare. Quia non est introducta per modum legis, sed violentiæ, nec fuit unquam moribus utentium approbata, nisi violententer. Estque contra naturalem æquitatem, quam secutus D. Adrianus, voluit thesaurum inventum in proprio fundo esse totum inventoris, uti dicitur *L. thesauros*. Negandum tamen non est, Reges justè statuere posse, ut quilibet thesaurus, ubilibet repertus, ipsis cedat, ubi Reipublicæ necessitas id postulat.

90 At potest ne homo, qui scit in fundo alieno latere thesaurum, communi pretio fundum illum emere, ac deinde thesaurum, tamquam inventum in fundo suo, sibi totum retinere?

Respondeo cum S. Thoma, Bannes, Aragonio, Maldero, Card. de Lugo, & aliis communiter affirmativè, contra Angelum, Armillam, Tabienam, &c. Tum quia dum communi illum emit pretio, emit pretio justo: utpote quod à particulari æstimatione non sumitur, sed à communi. Tum quia thesaurus non est pars, nec fructus fundi. Dum ergo communiter ignoratur, in communi æstimatione non auget valorem fundi. Idque Salvator esse licitum insinuat Matth. 13. dum inde, velut è relicta, comparationem facit: *Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & emit agrum illum*. Tum denique quia thesaurus ille non pertinebat ad dominum fundi, sed reputabatur nullius esse. Igitur, ob illum, augendum non fuit fundi pretium: solum enim dandum fuit pretium rei sibi venditæ; venditor autem fundi solum vendidit fundum, non thesaurum, cujus non erat dominus.

91 Si tamen thesaurus à longissimo quidem tempore reconditus inveniat, sed ipsius reconditor cognoscatur, legitimis ipsius hæredibus est restituendus, sicut inventa cætera, quæ dominum habere cognoscuntur.

CAPUT X.

Bona derelicta sunt primò occupantis: secus bona vacantia, & incerta.

92 **B**ona derelicta vocantur, quæ dominus abjecit, eo animo, ut nolit amplius inter
Tom. II.

res suas computari. §. 4. Instit. de rer. divis. *Vacantia*, quæ domino vacant, eò quòd dominus illorum decesserit, hærede non relicto, qui ab intestato succedat. *Incerta* denique, quæ dominum creduntur habere, qui tamen ignotus sit.

Quòd igitur bona derelicta fiant primò occupantis (intellige nisi lex aliqua obstet, vel legitima alicujus loci consuetudo, vel pactum) constat ex dictis n. 75. quòd utique bona dominum non habentia fiant primò occupantis; bona namque derelicta dominum non habere, ex eorum constat definitione. Ejusmodi censentur, quæ fluctibus abrepta, dominus propter expensas faciendas, non curat, vel negligit recuperare, cum facile posset, si expensas illas facere vellet, & sciat ubi sint. Ita Doctores passim.

Ejusmodi tamen non sunt bona naufragantium, uti nec merces, quæ in tempestate, solo animo sublevandæ navis, in mare projiciuntur. §. 48. Instit. eod. Unde injusti sunt, & crudeles, qui alios homines, naufragium passos, rebus suis spoliant. Hinc crudelem illam injustitiam, dum erga Christianos exercetur, Alexander III. sub pœna excommunicationis prohibet, cap. *excommunicamus* de raptor. hisce verbis: *Qui Christianos, naufragium passos, damnatâ cupiditate spoliant rebus suis, nisi ablata restituerint, noverint se excommunicationi subjacere*. Et in Bulla Cœnæ: *Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui Christianorum quoruncumque navibus, tempestate, seu in transverso (ut dici solet) jaçtatis, vel quocumque modo naufragium passis, sive in isdem navibus, sive ex isdem ejecta in mare, vel in litore inventa cujuscumque generis bona, in omnibus cujusvis maris regionibus, & littoribus surriperint, ita ut nec ob quodcumque privilegium, consuetudinem, aut longissimi, etiam immemorialis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint*. Quibus verbis injusta declaratur consuetudo quorundam locorum, quorum domini bona occupant naufragantium. Occupant enim bona aliena, domino rationabiliter invito, nec ea pro derelictis habente. Injustus proinde ipse etiam Princeps esset, si ea, quasi derelicta, per fiscum sibi applicari vellet. Vel ipso jure civili injusta illa crudelitas prohibetur. L. 1. C. de naufragiis, & authentica *navigia* C. de furtis.

95 Siquis tamen bona illa acciperet, animo ea salvandi, dominisque suis restituendi, injustus non esset, sed misericors & justus, deberetque dominus supputare impensas & operas, pro iis salvandis factas. Justum quoque fuit Decretum, quo Carolus V. anno 1547. edixit, ut bona naufragantium ex mari extracta nemo auferat, aut occupet, sed nuntiet Principis quaestori extraordinariorum proventuum, aut ejus substituto, aut officario ordinario loci, qui & mercedem solvet pro opera impensa in eorum extractione. . . . Cistæ clausæ, onera colligata non

referentur. . . . serventur mercatoribus, aut dominis, aut fisco, si intra annum compareat nemo, & dominum non probet; alioquin, si probet, sua recipiat, solutis expensis servationis. Si bona illa sine deterioratione servari tanto tempore non possint, à quaestore subbascantur, & pretium domino, si intra annum compareat, servetur; alias Principi applicetur.

96 Quoad bona vacantia, v. g. nothorum, sine liberis ab intestato morientium, jure communi sunt fisci. L. vacantia C. de bon. vacat. Jure tamen particulari quorundam locorum, cedunt locorum dominis, seu dynastis, ut in Hannonia, ubi bona externorum, ab intestato sine hærede intraneo morientium, non quidem patrimonialia, sed acquisita & mobilia, jure albinarii, seu albinatus, addicuntur domino justitiam altam habenti in loco, ubi extraneus moritur, uti constat ex consuetudinibus Hannoniæ c. 127. de albinis, ubi tamen excipiuntur extranei, qui habentes in Hannonia altam justitiam, in loco domini sui moriuntur; extranei verò, respectu Hannoniæ, ibidem declarantur Galli, Arthesii, Flandri, exceptâ Imperiali Flandriâ, in qua est ditio Alostana, cum quatuor Ambactis, necnon Regione inter Scarpum & Scaldim.

97 Superfunt bona inventa, seu incerta, quorum dominus post debitam inquisitionem manet ignotus. Quæ quidem si fortuito inventa non sint, sed injustè occupata, v. g. per furtum, vel usuram, secundum omnes Doctores, vel in piis causis applicanda sunt, vel pauperibus eroganda, cap. cum tu de usuris. Et cap. cum sic de judiciis. Et ratio est 1°. quia fur illa non possidet bonâ fide, sicut nec hæredes ipsius. Bonâ ergo fide illa nequeunt retinere. 2°. quia iniquitas non debet ipsis patrocinari. 3°. intentio legitimi domini merito præsumitur talis.

98 Si autem bonâ illa fortuito, & innocenter inventa fuerint, fiunt quidem primò occupantis, hoc sensu, quòd si, factâ diligenti inquisitione, factis utique proclamationibus, affixis scedulis, &c. dominus non compareat, occupans ea sibi in individuo retinere possit, modò pretium, seu aliquid æquivalens pauperibus erogat. Nec de eo Doctores controversant. Cum modo dicto abundè satisfiat intentioni domini, de qua infra. Sed quæritur, an occupans teneatur æquivalens pauperibus, seu in piis causis erogare? Negant quippe Sotus, Ledesma, Medina, Lopez, Sarmiento, Arragonius, Castro-Palao, aliique Recentiores.

99 Verùm-enimverò probabiliùs affirmant S. Thomas, Cajetanus, Covarruvias, Sylvius, & Summistæ communiter, nominatim Angelus, Sylvester, Navarrus, Toletus, Azorius, ac novissimè Platelius. Et ista opinio in praxi sequenda est 1°. quia ista est Theologia sanctorum Patrum. Siquidem Origenes homil. 4. in c. 6. Levitici: *Multi (inquit) sine peccato putant esse, si alienum,*

quod invenerint, teneant. Et dicunt: Deus mihi dedit, cui habeo reddere? Discant ergo hoc peccatum esse simile rapinæ, siquis inventa non reddat. Augustinus serm. 19. de verb. Apost. c. 8. & homil. 9. inter 50. Quod invenisti, & non reddidisti (quantum, & quomodo fieri potest) rapuisti. Et c. 6. Deus in lege sua dicit, inventionem, tamquam alienam, esse reddendam, Deuteronomii utique 22. ubi sic: *Non videbis bovem, aut ovem fratris tui errantem, & præteribis, sed reduces fratrem tuum, etiamsi non est propinquus frater tuus, nec nosti eum, duces in domum tuam, & erunt apud te, quamdiu querat ea frater tuus, & recipiat. Similiter facies de asino, & de vestimento, & de omni re fratris tui, que perierit, si inveneris eam, ne negligas eam quasi alienam.* Si hoc Deus servari voluit apud Judæos; quanto magis apud Christianos, ait ibi Cornelius à Lapide?

2°. ex Penitentiali Romano, ubi indistinctè statuitur: *Qui rem inventam non reddidit, furtum commissum, idcirco tamquam de furto penitentiamaget, nec ibi excipitur casus, quo dominus non comparet post factam inquisitionem; uti nec loco proximè laudato Deuteronomii.*

3°. ex S. Carolo Borromæo in Act. Eccl. Mediol. p. 4. Instruct. penit. ad 7. præcept. *non furaberis*, ubi expressè dicit, res etiam casu inventas, nec furto sublatas, esse restituendas, non inventori appropriandas; idèdque designari vult certum locum, ad quem deferenda sint bona inventa, per personas ad id commissas restituenda proprietariis, si inveniri queant; sin minus, in pauperes, vel piis causis distribuenda.

4°. ex L. falsis ff. de furt. §. qui in alieno, ubi dicitur: *Qui alienum quid jacens lucrifaciendi causâ sustulit, furti adstringitur, sive sciverit cujus sit, sive ignorarum. Nihil enim ad furtum minuendum facit, quòd cujus sit ignoretur. L. si falsus creditor 43. ff. eod. eo quòd omnes scire debeant id quòd suum non est, hoc ad alios modis omnibus pertinere. L. ult. C. unde vi.*

5°. ex authent. un. omnes peregrini, ubi statuitur, ut si peregrini intestati decesserint, ad hospitem nihil deveniat, sed bona ipsorum, per manus Episcopi loci (si fieri possit) hæredibus tradantur, vel in piis causis erogentur. Eadem verò ratio est de bonis inventis, ut per se patet.

6°. ex Catechismo Romano p. 3. n. 17. 104 *Si rerum inventarum dominus nullâ ratione inveniri potest, illa sunt bona in usus pauperum conferenda.*

7°. ille qui rem suam perdidit, licet ignoret ubi sit, non habet eam pro derelictâ, sed retinet animum eam recuperandi, si invenire possit. Hoc enim in semetipso experitur quisquis rem alicujus saltem momenti perdidit. Ergo inventor legitimum non habet titulum eam sibi retinendi. Neque enim

titulum habet legitimum ex lege (cum nulla lex eam ipsi appropriet.) Neque ex domini voluntate: utpote quæ est, ut sibi restituantur secundum quod fieri potest; sic nempe, ut sit ipsi saltem spiritualiter utilis, si temporaliter non possit, juxta illud S. Thomæ 2. 2. q. 62. a. 5. ad 3. *Si ille, cui fieri debet restitutio, si omnino ignotus, debet homo restituere secundum quod potest, scilicet dando elemosinam pro salute ipsius.* Ubi S. Doctor directe quidem loquitur de bonis injuste ablatis, indirectè tamen attingit etiam bona casu inventa. Quia ratio ipsius, quod unum debet homo restituere secundum quod potest, tam procedit in restitutione faciendâ ratione rei acceptæ (ut in casu nostro) quàm ratione acceptionis.

106 Objicies 1°. cum Caramuele Theol. Mor. n. 322. res perditâ, quamdiù perditâ est, humanitûs non est. Ergo dum invenitur, incipit humanitûs esse. Ergo inventor eam producit humanitûs: quia de non esse humanitûs, facit esse humanitûs. Igitur acquirit dominium illius. Hoc enim productione acquiritur.

Respondeo negando antecedens, cur enim res perditâ, cujus dominus ignoratur, potius esse defineret humanitûs, eò quod temporaliter redire nequeat ad dominum, quàm res furtivâ, cujus dominus ignoratur? Res ergo inventa tamdiù manet humanitûs, quamdiù domino suo utilis esse potest, vel temporaliter, vel spiritualiter, prorsusque ridiculum est Caramuelis argumentum, quod si quid probaret, probaret hæredes furum & usurariorum, dominium acquirere rerum furto vel usurâ acquiratarum, dum dominus, adhibitâ diligentia, inveniri non potest.

107 Objicies 2°. cum Sarmiento, quod in nullius bonis est, sit occupantis. Atqui res, de qua apparere non potest in cujus bonis sit, æquivalenter in nullius bonis est. Cum illa paria sint, rem nullius esse, & non apparere cujus sit.

Respondeo negando minorem. Ad ejus probationem nego assumptum, & dico 1°. argumentum istud proinde ridiculum esse, ac præcedens, in idemque præcipitium ducere. 2°. rem de qua agitur, manere devinctam domino suo, ita ut postulet ad eum reverti, quoad fieri potest modo dicto.

108 Objicies 3°. Quid interest inter rem à domino derelictam, & rem, cujus dominus post diligentiam non apparet?

Respondeo, plurimum interest: quia dominus abjicit dominium rei derelictæ, non rei perditæ; quam sibi restitui vult, quoad fieri potest.

109 Objicies 4°. Domini rerum perditarum sæpè dicunt, se libenter eas dare inventori, saltem post elapsum longum tempus, amissamque spem recuperandi.

Respondeo, longè plures sic animo affectos esse, ut velint suam sibi rem restitui, Tom. II.

quomodo potest; sibi què prodesse spiritualiter, dum temporaliter non potest; idque præsumendum, quamdiù de opposito non constat.

Objicies 5°. Thesauri cedunt dominio inventoris. Ergo & alia bona inventa. Nego consequentiam: est enim duplex disparitas. Prima, quod thesaurus non habeat amplius dominum. Secunda, quod leges id specialiter disponant de thesauro; contrarium verò de aliis bonis inventis, sicut & de bonis peregrinorum, & advenarum, de quibus supra.

Debet ergo inventor rem inventam, si notabilis momenti sit, apud se integram custodire, vel (si hoc fieri nequeat) pretium ejus, quamdiù, consideratis omnibus, spes aliqua superest, quod dominus reperiri poterit; idque tanto diutius, quanto res illa majoris fuerit pretii. Dum autem nulla amplius supererit spes reperiendi dominum, poterit inventor, si ipse reverà pauper sit, eam sibi, tamquam indigenti, retinere, pro domino orando, nisi fortè magis pretiosa sit, quàm ut sublevandæ suæ unius indigentia tota rationabiliter impendatur, vel nisi illi detentioni lex aliqua vel consuetudo obster.

Quod si dominus rei appareat, postquam pauperibus data fuerit, ei restituenda est, si in specie extet. Si verò consumpta sit, & pauperes eam in æquivalenti reddere nequeant, dominus, secundum aliquos, patientiam habere debet; secundum alios, inventor æquivalens ipsi restituere, quatenus ipsum damnificavit, rem ipsius absolutè pauperibus dando, cum potuisset conditionatè dare Xenodochio, vel pauperi Monasterio, in æquivalenti restituendam, si dominus compareret. Prior tamen opinio videtur probabilior, si tunc demum pauperibus erogaverit, dum nulla amplius supererat spes veniendi dominum; tunc enim inventor bona illa bonâ fide in pauperes distribuit, & bona fides non patitur, ut debitum amplius exigatur. Reg. 86. juris in 6.

Si verò, ante rei in pauperes distributionem, dominus compareat, inventor, ultra expensas à se factas pro domini inquisitione, vel rei ipsius conservatione, nihil jure exigere potest, multò minùs extorquere. Cum nemo cogi debeat ad pendendum aliquid pro recipienda re totaliter sua; nihil proinde inventori debitum sit pro restitutione rei inventæ, ut notat Hæselius in explicatione Decalogi cap. 198. ad id allegans exemplum relatum ab Augustino serm. 19. de verb. Apost. his verbis: *Pauper invenit sacculum (nisi forte me numerus fallit) cum solidis ferme ducentis. Memor legis, proposuit pitacium publicè: Qui solidos perdidit, veniat ad locum illum, & querat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, invento, & lecto pitacio, venit ad hominem; & ne forte quæreretur alienum, quaesivit signum.*

na, interrogavit sacculi qualitatem, sigillum solidorum etiam & numerum. Et cum omnia ille fideliter respondisset, reddidit quod invenerat. Ille autem repletus gaudio, & quarens vicem rependere, tamquam decimas obtulis solidos viginti: qui noluit accipere. Obtulit vel decem; noluit accipere. Saltem negavit vel quinque accipere. Noluit ille stomachabundus homo, projecit sacculum. Nihil perdidit, ait: Si non vis aliquid à me accipere, nec ego aliquid perdidit. Quale certamen, fratres mei! qualis pugna! qualis confictus! theaurum, mundus; spectator, Deus. Unde (concludit Hefelius) illi inventores, qui nolunt reddere inventa, vel solvere debita, nisi aliquid inde recipiant, planè iniqui sunt. Potuisset nihilominus inventor ille acceptare gratuitam donationem à domino, maximè cum pauper esset; sed voluit esse abundanter justus.

CAPUT XI.

Bona, quæ sub alterius dominio fuerunt, per legitimam præscriptionem in bona conscientia acquiruntur præscribenti.

114 **Q**uia possessio ad præscriptionem requiritur, nec solum dominium præscriptione acquiritur, sed & usus, usus-fructus, &c. De usu, usu-fructu, servitute & possessione nonnulla præmittemus. Sit itaque

§. I.

Explicatur, quid usus, usus-fructus, & servitius.

UTi hic idem est quod rem aliquam ad solam propriam commoditatem & necessitatem applicare. Frui verò, est rem applicare, tum ad propriam, tum ad alienam utilitatem, etiam citra necessitatem.

115 **D**eclaratur: ille utitur horto, qui ex horto colligere potest fructus sibi necessarios, non tamen illos vicino dare, nec in lucrum suum dividere. Fruitur verò horto, si fructus illius non sibi tantum applicare possit, sed & dare cuicumque voluerit, seu etiam vendere, vel aliter alienare pro suo arbitrio.

116 **I**taque usus est jus utendi rebus alienis, salvâ earum substantiâ. Usus-fructus est jus utendi, fruendi rebus alienis, salvâ earum substantiâ. L. 1. ff. de usufructu. Conveniunt usus-fructus & usus in jure utendi rebus alienis, salvâ substantiâ; differunt in eo quòd usus non sit jus fruendi, sed assumendi duntaxat necessaria ad suam suorumque sustentationem. Quisquis ergo usum-fructum habet in sylva v. g. potest ramos abscindere, lignaque abscissa ad forum deferre, atque inde ditescere; quisquis verò solum habet usum, non potest inde ramos abscindere, vel ligna consumere, nisi quantum necesse est ad ipsius & familiae sustentationem.

117 **P**orrò nomine fructuum, in animalibus, non tantum intelliguntur lana, lac, sed &

partus & foetus. Unde habens usum-fructum gregis, est dominus agnorum inde provenientium. Tenetur tamen in locum capita demortuorum, vel inutilium, alia capita utilia substituere, quæ cedant in dominium proprietarii. Inst. de rer. divis. §. pecudum. Quot modis usus-fructus constituitur, & finiatur, videri potest apud Becanum cap. 6. q. 5. & 6.

Servitus definitur subjectio, seu obligatio, quæ res aliena tibi, vel rebus tuis subjecta est, ut aliquid in ea fiat, vel non fiat, in tuum commodum, salvâ rei substantiâ. L. quoties ff. de servit. Duplex est, affirmativa & negativa. Affirmativa, ut si hortus vel ager tuus admittere teneatur alterius transitum per illum. Negativa, ut si murus domus tuæ altius elevari non possit, ne mihi lumen eripiat.

Item servitus una est personalis, altera realis. Personalis est, quæ usus personæ alteri debitus est, ut si mihi concesseris usum mancipii tui. Realis est, quæ rei tuæ usus debetur alteri rei, quæ v. g. ager tuus meo subjectus est, ad hoc ut per tuum transeam ad meum.

Realis, alia rursum urbana, alia rusticana. Urbana, prædio debetur urbano; rusticana, rusticano. Prædium urbanum in jure vocatur omne ædificium, habitandi causâ constructum, sive in urbe, sive ruri: itemque horti, stabula, & horrea ædificio adjuncta, non iterum separata. L. urbana prædia ff. de verb. signif. Prædium rusticum est quodvis aliud prædium, sive hortus, ager, prædium, stabulum, horreum, &c. ab ædificio separata, sive sita sint ruri, sive in urbe.

Servitus urbana est recipere stillicidium vicini tui in aedes tuas, vel tignum ejusdem in murum tuum, non præripere ipsi lumen, &c. Inst. de servitutibus. Rusticana est v. g. transitus per agrum, vel pratium tuum.

§. II.

Explicatur quid, & quomplex possessio.

Possessio aliquando sumitur pro re, quam possidemus; aliquando pro actu possidendi, seu quo rem possidemus; aliquando denique pro jure quod habemus ad possidendum. Si sumatur pro actu, vocatur possessio facti; si pro jure, possessio juris.

Possessio facti à Juristis definitur solet, rei corporalis derentio, corporis, & animi, jurisque admixtione. Particulam illam corporalis Theologi omittunt: quia censent res incorporales, v. g. ecclesiastica beneficia, verè possideri; & non solum quasi possideri, ut Jurista volunt. Verum de solo nomine quaestio est: sensus porò definitionis est iste: possessio est actio, per quam aliquid apprehendimus vel occupamus corporaliter, cum intentione rem illam retinendi, ut pro-